

LA ACADEMIA CALASANCIA

Fundador: RDMO. P. EDUARDO LLANAS, SCH. P.

AÑO XXXVI — N.º 814

SEPTIEMBRE 1927

Hoias de un Breviario

Lector amable: Viene en estas cuartillas inspiradas por las sanas impresiones de una reciente visita al Asilo de San Juan de Dios, de esta ciudad. Y como no es bien que quede infecunda la semilla que Dios pone en nuestras manos, siento una íntima delectación de encuadrarlas en la presente Hoja de Breviario, con la seguridad de que así lleguen a derramarse provechosas y consoladoras las fuentes de caridad de todos vosotros.

Si el más sublime precepto de nuestra religión, después del fundamental de amar a Dios sobre todas las cosas, está condensado, todo sencillez y grandiosidad como emanado de la sabiduría infinita de Dios, en amar a nuestros semejantes como a nosotros mismos, en el Asilo de San Juan de Dios puede comprobarse hasta que punto debe llegar el amor a nuestros hermanos si queremos ser cristianos prácticos y de pró, ejecutores de los mandatos de Dios.

Allí los hijos de los pobres, de la miseria y del pecado de los hombres, enfermitos huérfanos o abandonados por sus progenitores, hallan los dulces y suaves consuelos de unos santos varones que por amor de Dios y a los desvalidos ofrendan los más preciados tesoros de su juventud en holocausto de esos retoños de vidas estimables y dignas de mejor suerte. Aquellos, errando por incompresión las más veces ya que ignoraban los goces puros de la paternidad, les aban-

donaron; estos, instrumentos de la Providencia que no olvida ni a los pájarillos de los campos, los recogen y les procuran salud para sus cuerpos, formación espiritual para sus almas que aprenden desde niños a perdonar las injusticias que con sus personas se cometieron.

¡Qué consolador espectáculo el contemplar esa nueva familia de hermanitos que crecen juntos y que han de ampararse y estimarse en el decurso de sus vidas con un cariño quizás superior al de la sangre pues son hermanos del abandono y del infortunio! ¡Qué consolador para los beneméritos hijos de San Juan de Dios, sanar las lepras, las enfermedades crueles con que la inexorable ley de la herencia con estigmas de degeneración vergonzosa selló al infante y considerar que gracias a sus solícitos cuidados podrán recuperar el lugar que sin justa causa les parecía vedado a aquellos angelitos de Dios!

Por eso nosotros, los que no tenemos la valentía de desprendernos de nuestros afectos, de nuestros intereses, de nuestras comodidades para seguir de cerca la labor bendita de tales caballeros de San Juan de Dios practicando la caridad con obras para que no se ahogue la fe como dice el Apóstol, debemos cuando menos cooperar a su obra humanitaria desprendiéndonos de alguna comodidad, de algún lujo, de algún detalle supérfluo de nuestra vida, que convertido en dinero sea depositado en aquellas manos de blandura de caridad que piden para sus hijitos desvalidos. ¡Qué menos podemos hacer para ellos cuando con tamaña ejemplaridad se nos trazan los verdaderos senderos de la caridad cristiana!

Amable lector, visita aquellas naves, conversa con aquellos niños, que golpee un momento sobre tus sienes y contra tu pecho la injusticia de los hombres ciegos a toda verdad y a toda luz, siervos de sus pasiones malsanas y de sus egoismos crueles y verás con cuanta facilidad y sin el menor sacrificio tu piedad se conmueve y ofrece el óbolo precioso nacido de la privación, que tan merecido tienen los pobres niños, que son reos sin haber cometido delito; hermanos nuestros, sin nuestros derechos; resignados a su desgracia mientras tal vez nosotros no estemos contentos con nuestra suerte.

También allí aprenderás lección preciosa de vida y hallarás la razón de por qué se nos exige la conservación del orden moral.

RAMÓN RAFAEL.

La Pedagogia Calasància ⁽¹⁾

pel Dr. Angelo Campanelli, President del "Ginnasio Comunale" de Mirandola

(Continuació)

La gran màxima que Calasanç posà com a fonament del seu Institut és aquesta: *Si diligenter a teneris annis pueri pietate et litteris imbuantur, felix totius vitae cursus procul debio sperandus est.* (Constit., pàg. 17). Ja havem vist com havia reeixit, després de llargues fatigues, a trobar estatges, a atraure a les seves escoles primerament els infants pobres, després els de qualsevulla condició social, i per últim àdhuc els hebreus; a aplegar sacerdots d'indiscutible moralitat i cultura; a crear una Congregació, i després una Ordre Religiosa; havem vist també com les Escoles Pies, aparegudes en 1597, es difongueren ràpidament per moltíssimes ciutats d'Itàlia i d'Europa. Bé, doncs aquestes escoles gaudiren ben tost de tant de crèdit, que fou permès als PP. Escolapis d'obrir Col·legis i d'instruir el jovent, no solament a *primis elementis*, ans encara en tota disciplina, incloent-hi les ciències majors: *Licere etiam eisdem scientias maiores in suis publicis scholis tradere, dummodo tamen apud eos Constitutiones Ordinis quoad scholas minores serventur.* (Constit. pàg. 21).

Em plau de reproduir íntegrament tot ço que, concernint això, escriu Mapeli a l'esmentat Diccionari de Pedagogia de Martinazzoli i Credaro:

"Havien d'ésser classes fonamentals les de llegir i escriure, de gramàtica italiana, d'aritmètica, d'història sagrada i profana, de geografia, de matemàtiques, d'arquitectura i de dibuix, junt amb l'ensenyament principalíssim del catecisme i de religió, per tal com *Initium sapientiae timor Domini*. Els fills dels menestrals no els deixava passar d'aquests estudis, salvant que demostrassin una singular disposició; altrament, els deia que s'acontentessin amb el que havien après, i que fossin homes de bé i ciutadans útils.

"Per als de singular disposició procedents de famílies humils, i per als que disposaven de béns de fortuna, obria classes que podríem

(1) Vegeu pàgs. 123, 161, 210, 243 i 273 del volum de 1926 i 35, 76, 115, 155, 196, 239 i 285 del present volum.

anomenar de primer i segon grau, avui equivalents a les del gimnàs elemental, a les quals classes, prosseguint sempre l'estudi de la llengua italiana, hom aprenia la gramàtica llatina, i simultàniament hom feia coneixença amb algun clàssic llatí i italià, i, fent aplicació de les regles estudiades, triaven els més bells girs de les dues llengües que anaven trobant. Aquest exercici era acompanyat pel de la versió del llatí a l'italià i viceversa, i de composició en prosa. Al mateix temps es continuava la geografia, s'estudiaven les regles de la versificació llatina, la història grega i romana, i a més, essent necessari per entendre els clàssics llatins, de tenir noció dels costums i creences de llur temps, calia donar a conèixer també la mitologia i les antiguitats romanes.

"Acabada aquesta part preparatòria, hom donava començ al curs de belles lletres amb les classes d'Humanitats i de Retòrica (que equivaldrien a les classes del gimnàs superior), l'objecte de les quals essent de fer destres els joves en l'art de la composició, seguint sempre el mètode obligat en ensinistrar, que és de portar els alumnes del que és més fàcil al que és més difícil, se'ls feia estudiar primerament l'Eloquència, que és el vestit extern de tota composició; es raonava després sobre les formes que poden revestir els conceptes el mateix en prosa que en vers; es discorria com es fan eficaços i eloquents, i es discutien les raons de la bellesa en literatura.

"La traducció, el comentari dels millors clàssics llatins, la lectura dels millors clàssics italians, formaven després la part més substancial d'aquestes dues classes; i la història medieval i moderna, i a més, una història de la literatura, almenys italiana, llatina i grega, cloïen la part teòrica, i eren com la corona de tot el curs.

"Em plau encara d'afegir que en aquestes dues classes d'Humanitats i de Retòrica, Calasanç introduí també l'estudi de la llengua grega, i aquest estudi el plaçà aquí per no cansar i posar en confusió, com es fa avui, la ment dels jovencells amb tres o quatre llengües alhora. D'aquest ensenyament singular i importantíssim, en una lletra seva del 1646 confessa que, malgrat els seus noranta anys, en donava lliçó ell mateix.

"Completat així el curs de Belles Lletres, hom començava la classe dita de Filosofia, en la qual s'ensenyava no solament aquesta sinó també les Ciències més necessàries; ço és, de la Filosofia, la Lògica, la Metafísica i l'Ètica amb el Dret natural de gentes; les Matemàtiques pures i mixtes, les Naturals i les Físiques fins a les darreres ramificacions de la Mecànica. Es cloïa finalment el curs amb una història de la Filosofia; i per als que després volguessin lliurar-se a l'estudi de les Ciències Sacres, era ensenyada la Teologia Dogmàtica, la Moral, el Dret Canònic.

"Com pot veure's, si sàvies són les normes pedagògiques, assenyat i ben delineat és també el programa dels estudis, especialment si hom té present el temps en què fou conjuminat. Calasanç pensant en les escoles per al poble, introduïa abans que ningú aquelles ensenyances que ara pertanyen a l'escola tècnica, i s'avançava d'aquesta manera

al que fou fet en gran escala en el segle XIX. Tanmateix es pot dir que, tant per a l'escola popular com per a l'escola clàssica, cap dels legisladors d'avui dia no s'averkonyiria per res del programa suara indicat".

No m'aturaré pas a comentar les afirmacions de Mapeli, les quals, al meu semblant, són exactíssimes. Més aviat em sento empès a afegir quelcom que tinc per ben important.

A la relació que Calasanç féu sobre les Escoles Pies de Roma hi ha escrit: "Començant pels infants, se'ls destina una secció o classe a la qual assistiran només aquells que aprenguin la Santa Creu (*el sil·labari*) i a enumerar... hi ha, penjat al mur, un cartell amb un alfabet contenint caràcters suficientment grans; el mestre amb una vareta a posta, assenyala una per una les lletres, una o moltes ensembles, i així els infants reciten la lliçó moltes vegades, i hom coneix tot seguit quins tenen bona disposició. Per a aquells que comencen a confegir, hom té fixat a l'altra paret un altre cartell, on hi ha escrites les lletres BA, BE, BI, AB, EB, IB, etc., i algunes paraules fàcils; i quan els alumnes esdevindran hàbils en la lectura, que el mestre els passi a la classe superior".

He citat aquest passatge per dos motius: 1er, per fer conèixer el sistema que s'usava a les Escoles Pies perquè els infants comencessin a aprendre de llegir; 2^{on}, perquè en aquest passatge em sembla que es trasllueix aquell sistema simultani del qual es solen dir creadors els "Germans de les Escoles Cristianes", que varen veure la llum un segle després de la fundació de les Escoles Calasàncies. Em sembla que, àdhuc volent prescindir de l'esmentat passatge, aquells que atribueixen l'originalitat d'aquell sistema als damunt dits "Germans" estan en una error, per tal com tota bona organització escolar es basa essencialment damunt del sistema simultani i no pas sobre l'individual; i d'altra banda no s'ha d'atribuir tampoc als Pares Escolapis l'origen de tal sistema, sinó als Pares Jesuïtes, els quals, abans de Calasanç, començaren a organitzar llurs escoles. Ver és que les escoles dels Pares Jesuïtes foren escoles clàssiques, a les quals acudien només els nobles i els burgesos; però això no treu que en llurs col·legis fos emprat el sistema simultani, precisament tal com avui està en vigor a les nostres escoles. Allò que els Pares Jesuïtes feren per a l'escola clàssica i aristocràtica, Calasanç ho va fer per a l'escola popular. Efectivament, ell no aplegava els alumnes en una aula única on sense cap criteri el mestre donava un ensenyament qualsevulla emprant el sistema individual; sinó que dividia els escolars per classes, i el pas d'una classe a l'altra es feia per examen. Quan algú qui tenia ja una certa instrucció sol·licitava d'entrar a les Escoles Pies, hom l'assignava a una determinada classe, després d'haver estat sotmès a exàmens, per verificar el seu grau de cultura.

La bona organització i encertada divisió de les Escoles Pies elementals es pot deduir del fet que des de la fundació de l'Institut estaven repartides en tres classes apel·lades així: Primera classe, o classe de llegir; Segona classe, o d'escriure; Terça classe, o de comp-

tar. Aquestes classes, en el Capítol General del 1694 canviaren de nom però no d'essència; la primera fou anomenada *Infima legentium*, la segona *Media legentium*, la terça *Suprema Arithmeticae*, i totes tres ensems foren apel·lades classes d'Aritmètica, per indicar que de cap d'elles era exclòs l'ensenyament d'aquesta matèria.

A cadascuna d'aquestes classes hi havia els alumnes d'una mateixa capacitat i d'un mateix saber, i el mestre no ensenyava a cada un per separat, sinó a tota la classe sencera. Les seccions contenien, doncs, un nombre d'alumnes si fa o no fa igual al que contenen les nostres aules escolars. "Em sembla que és una gran equivocació" escrivia Calasanç al P. Peri el 28 de gener de 1639 "d'establir més seccions de les que hom pot atendre; sis classes són suficients on hi ha tres cents alumnes, si hom vol obtenir-ne fruit". Per terme mig, doncs, venia a haver-hi una cinquantena d'escolars per classe. Ell hauria volgut que aquest nombre no hagués estat ultrapassat; el 22 de gener de 1639, escrivia: "No han fet bé de prendre més de cent noranta minyons, sense comptar els que d'un dia a l'altre esperen d'entrar; d'aquesta manera seran necessaris quatre mestres, puix que ja és molt que un mestre ensenyi bé a cinquanta. Per això hom no podrà ensenyar-los com cal, tan gran serà el seu nombre, i així es perdrà el bon nom del Col·legi".

El P. Fernando Garrigos en el llibre *Las Escuelas Pias y el Estado Español*, escriu amb referència a l'ensenyament de l'Aritmètica, la Lectura i l'Escriptura a les escoles elementals: "A la primera classe els alumnes començaven a desxifrar els caràcters cursius, s'exercitaven en la lectura, i a fi de curs havien de saber llegir correctament; començaven a escriure, i aprenien les primeres nocions de numeració. A la segona classe prosseguien els exercicis de lectura i escriptura, se'ls ensenyava de comptar, i s'exercitaven en el càlcul oral i escrit. A la terça classe continuaven els exercicis de lectura i de composició, s'ensinistraven en la cal·ligrafia fent treballs de ploma que requerien la destresa dels hàbils copistes que eren ells, es feien conèixer les regles de l'aritmètica, i s'aplicaven a la resolució de problemes; i amb el mateix sistema s'ensenyaven les altres matèries".

(Acabarà)

La caridad cristiana

(Continuación)

El Rmo. Metropolitano de Cataluña, el egregio polígrafo Dr. López Peláez hablaba como verdadero Apóstol y de ahí su brillante defensa y apología de los pobres ante los representantes de las más altas dignidades sociales y de las riquezas y negocios. En un ambiente plenamente aristocrático, recordó a los que le escuchaban y ante los representantes de la prensa española, que los poderosos no han de mirar con privación a los que ocupan el último lugar en la categoría social y que a todos nos enlaza el nombre de hermanos en Jesucristo. No cabe duda de que, si los pobres, para algunos, resultan importunos por su constante pedir, los más de los que ostentan honores, cargos y preeminencias no las han obtenido sino por el mismo procedimiento, de una y otra vez, y con toda insistencia pedir y mendigar ante quienes de su concesión y otorgamiento son árbitros. En verdad penetran a lo íntimo del corazón y no dejan de ser razonadísimas las siguientes frases, pronunciadas en pos de las que antes hemos escrito, por el sapientísimo Prelado: «... ¡Si todos somos mendigos! ¿Cómo vamos a ver tan mal a nuestros compañeros? Lo somos ante Dios, porque toda oración no es sino un acto de pedir: hasta pedimos el pan nuestro de cada día; y lo somos ante la sociedad, los unos respecto de los otros, principalmente delante de los Ministros, aunque yo les pido lo menos posible, y nunca para mí. Toda recomendación equivale a una mendiguez. Así es, repito, que no hay que tener esa prevención contra los mendicantes, hermanos nuestros por naturaleza y en religión. Quizás ellos lleguen a ser ricos y nosotros quedemos tan pobres como ellos». Las interrupciones de que el Dr. López Peláez era objeto, bien demostraban que llegaba el incansable Senador a lo profundo de la herida social. Más de una vez el Sr. Presidente de la Alta Cámara se vió obligado a defender la libertad del sabio orador eclesiástico en emitir sus ideas y sentimientos. Si aplastantes son los conceptos que anteceden, sonlo igualmente

los que siguen, en los cuales vindica para los pobres su libertad de pedir y pasear y su derecho a disfrutar de lo que Dios tan benignamente creó para solaz, recreo y vida de todos los demás hombres y de los seres todos de la creación. Escuchémosle, que no podremos menos de darle al Sr. Arzobispo toda la razón: «... al ruiñeñor mismo sacadle de su ramada umbría, ponedle en dorada jaula llena del más gustoso alimento y al poco tiempo dejará de cantar y de vivir; porque no hay nada como la libertad, y a todo es preferible una caricia del sol, un halago de la brisa, recibidos donde y cuando más nos agraden. Tenemos los ricos acotado todo el terreno; nos lo hemos repartido, y las fuerzas públicas lo custodian; no le queda al pordio-sero más que el sitio por donde vamos a nuestras fincas, o sean las calles, las carreteras, ¿y se las váis a quitar? ¿Ni aun los caminos le dejaréis? ¿No le permitiréis que os vea, que os hable, que os llame hermanos, que pida para vosotros las bendiciones del cielo, recordándoos el amor de Dios?»

«Ya se ve que no es la mía la opinión corriente, pero a mí me gusta ir contra la corriente cuando voy acompañado de la justicia. Hoy mucho se preconizan las barriadas para obreros, y yo quisiera que los obreros vivieran en nuestras guardillas y sótanos, y aun al lado nuestro y hasta comiendo con nosotros, porque esto es lo cristiano y humanitario; pues viéndolos cerca les tendríamos más compasión y les consideraríamos como prójimos. Ellos ganarían corporalmente porque ganarían más; y nosotros espiritualmente, porque, dando más con la limosna, que redime de pecados, obtenemos aumento del celestial galardón. Hacer otra cosa es ahondar más, ensanchar pavorosamente el abismo que hay entre pobres y ricos, entre los que trabajan sin tener para vivir, y entre los que viven espléndidamente a costa del sudor ajeno». Estos conceptos confunden y anonadan a los ricos avaros, ambiciosos, crueles e inhumanos. Sonlo no menos los siguientes, que constituyen un apóstrofe terrible para los enemigos y perseguidores de los pobres: «La reclusión dejadla para el delincuente. No confundáis al culpable con el inválido del trabajo. Cristo dijo: *Siempre tenéis con vosotros pobres*. ¿Por qué vosotros pretender tenerlos lejos?» Cuando se defiende una causa justa, noble y santa, cuando el que argumenta está asistido de toda razón y basado en verdades clarísimas y por tanto indestructibles, no puede menos de triunfar y por ello en dicho debate triunfó el Sr. Arzobispo de Tarragona, evitando se aprobase el debatido proyecto de ley sobre *Represión de la mendicidad*. Igual brillantísimo triunfo consiguió el docto Prelado cuando se quería en el Senado reglamentar el juego en refida interpelación promovida por el Gobierno con la presentación de un proyecto de ley referente a dicho espinoso asunto. Por ser interesantísimos los discursos del Dr. López Peláez contra el juego

y verdaderamente importante su Pastoral contra esta plaga social, algún día nos proponemos dar a conocer tan notables escritos, que bien considerados pueden hacer mucho en contra del juego, causa de la ruina moral y material de los individuos y de las familias.

Después de cuanto hemos venido exponiendo, después de tantos y tan notables documentos pontificales y episcopales que nos hemos complacido en citar, resulta con perceptible claridad, con luz ardentísima la transcendencia de la caridad. El Emmo. Sr. Cardenal Guisasola en su citada Pastoral *El amor, norma de la vida cristiana*, confirma la grandeza de la caridad al decir: «Todas las virtudes tienen un campo limitado, siquier sea vastísimo: pero la virtud de la caridad tiene dominios en cierto modo infinitos. Las virtudes tienen sus leyes, fuera de las cuales degeneran en vicios; la caridad está sobre toda ley. Hemos de ser justos, prudentes, fuertes, sobrios, según la medida de la justicia, de la fortaleza, de la prudencia y de la templanza; pero caritativos, amantes, bienhechores, hemos de serlo sin tasa y sin medida, en todo y para todos, según el máximo poder de nuestro corazón, de nuestra mente, de nuestra alma». San Pablo, Apóstol gloriosísimo en santidad y sabiduría, ve en la caridad la suma de las excelencias de todas las virtudes al decir que *es paciente, es dulce y bienhechora; la caridad no tiene envidia, no obra precipitada ni temerariamente, no se ensoberbece; no es ambiciosa, no busca sus intereses, no se irrita, no piensa mal, no se huelga en las injusticias, complácese con la verdad, a todo se acomoda, cree todo lo que es bien del prójimo, todo lo espera y lo soporta todo...* (Cor. XIII, 4 y sigs.), y San Agustín, el gran Doctor de la Iglesia y Obispo de Hipona, no puede hacer mejor elogio de tan estimable virtud al decir que: «Ella tolera las adversidades y es sobria en las prosperidades: es fuerte contra las pasiones duras y es alegre en las buenas obras; en la tentación es segurísima y en la hospitalidad generosa; alegre entre los verdaderos hermanos y pacientísima entre los falsos».

Por su enorme trascendencia social no debe ser proscrita la caridad; por ser hija del cielo debe amarse y practicarse la reina de todas las virtudes. Cuando ella impera en el alma de los individuos la paz reina entre ellos; cuando en la sociedad, esta vive y progresa en paz y armonía. Cuando los hombres se odian, en vez de amarse, cuando los pueblos se persiguen y destruyen en lugar de mirar por el bien general, entonces es, que entre ellos no impera la caridad.

Y ahora preguntamos: ¿Practicamos y veneramos todos, individuos y colectividades la excelsa caridad? La realidad, triste es consignarlo, nos dice que no. Los odios y rivalidades que separan a muchos, el despotismo de los unos, la mísera condición y constante sufrir de los otros, las negras y sórdidas maquinaciones de éstos, las persecuciones de que son víctimas aquellos, el déficit de Hospitales

y Asilos, el aislamiento en que se ven no pocos, prueban cuán distantes se hallan muchos de la caridad. Almas privilegiadas la ejercen anónima y desinteresadamente, almas insignes que ya en esta vida el Señor premia y distingue con los dones inmortales de la gracia, pero ellas son pocas, su número reducido, su influencia no bastante. Por su actuación es que no se eclipsa del todo el arco iris que ilumina al mundo. Por ellos Dios no lo castiga nuevamente con universal devastación. Sí, lo decimos plenamente convencidos, ciego es quien no se da cuenta del desierto en que navegamos, ciego y sordo quien no quiere entender que discurrimos por embravecido y tempestuoso mar, ciego quien no ve los escollos y acantilados contra los cuales vamos a estrellarnos, los abismos en que vamos a precipitarnos, el rayo que va a abrasarnos. La superba avaricia, la usura, la ausencia de la caridad, la ira, el odio, son verdaderos desiertos, son olas encrespadas, son abismos, son acantilados, son rayos destructores que nos castigan y aniquilan. Solamente la caridad puede amainar el temporal, limpiar el mar de escollos y abismos, y el cielo de nubes y rayos; sólo ella puede hacer que el sol vuelva a aparecer en los espacios iluminándolos y vivificándolos, devolviendo luz y calor a los seres, la luz del cielo, el calor de la gracia, sin las cuales no es posible arribar al puerto de salvación. La caridad tiene que hacer el milagro de la restauración de la cosa en Cristo. Dios es todo amor y por tanto si a Dios no se ama, no puede existir el amor entre los hombres. Cuando Dios que impera siempre en todo, es arrojado de la conciencia humana, entonces en esta se desencadena el temporal y es porque se ha ausentado la caridad. Caridad para todos y hoy y siempre. Caridad hacia los que sufren y padecen, caridad hacia los que lloran, caridad hacia quienes no tienen quien les ampare y les auxilie. La sociedad, al igual que el individuo gime y padece porque en ella no impera tan noble, tan abnegada virtud. Ricos y pobres necesitan de la caridad. Aquellos del amor de los pobres; estos del amor de los ricos. Separar unos de otros es abrir entre ellos un torrente que no pocas veces se convierte en río caudaloso de embravecidas destructoras olas. La Iglesia ha sido siempre la glorificadora, la defensora, la predicadora de la caridad. Ella y no nadie más, fué la que rompió la opresión y la servidumbre, la que abolió la esclavitud, la que proclamó la libertad humana, la que defendió los derechos de todos los seres inteligentes, la que dignifica y enaltece a cuantos arrepentidos lloran sus culpas, a cuantos el paganismo y el racionalismo y el sensualismo vejaron y oprimieron. La historia toda de la Iglesia, ora en sus días de bonanza, ora en los largos y cruentos de persecución, ha sido siempre la abogada y la consoladora, el refugio y adoctrinadora de todos los pobres, de los pobres de corazón, de los pobres de entendimiento, de los pobres de

bienes, de los pobres de salud, de toda clase de pobres y desheredados. Es la Iglesia el mayor de todos los milagros. Sin la obra santa de la redención humana espanta considerar lo que sería el mundo. El Divino Redentor es a través de los tiempos, pasados, presentes y futuros el monumento eterno, inmortal de la gloriosísima, esplendente y santísima caridad.

Sí, el deber de caridad, es deber de conciencia para todos, porque de ella depende nuestra salvación. Nadie puede eximirse de practicarla, que no sólo en bienes materiales consiste, sino además en enseñar, en guiar, en atender, en evitar males y perjuicios al prójimo.

El Emmo. Sr. Cardenal Arzobispo de Toledo Dr. D. Enrique Reig y Casanova, de imperecedero recuerdo en Barcelona, en su preciosa Pastoral: *Deberes del Momento Presente* (Enero de 1918), siendo Obispo de esta Diócesis, señala cuán fundamental es el deber de la caridad, al decir: «No extrañaréis, mis amados hijos, que a la cabeza de todos los deberes morales y religiosos, y como síntesis de todos ellos coloquemos la caridad. Desgraciadamente se ha intentado borrar del código social esta palabra con todo su fecundo significado, por el solo hecho de ser cristiana, y se ha querido sustituirla por la de justicia social, por la de solidaridad. Es inútil buscar la justicia en la tierra yerma y fría que no recibe los fecundos rayos de la caridad, ni puede darse solidarismo eficaz allí donde no se reconozca la unidad de origen y de destino supremo y donde no puedan todos invocar a un mismo Padre que está en los cielos.»

Los que rechazáis a título de humillante la caridad, no habéis parado mientes en la doble significación y eficacia que esta virtud tiene: primero, en cuanto significa benevolencia, amor, consagración, sacrificio por el bien de todos y de cada uno; y segundo, en cuanto expresa asistencia, socorro, limosna, en una palabra, al pobre y al necesitado. En uno y otro sentido la actuación de la caridad será siempre necesaria, pues por mucho que se dilate el campo de la justicia, por mucho que se desarrollen las instituciones de previsión, de cooperación y de mutualidad, dejarán más allá de sus límites vasto terreno, en el cual las almas caritativas encontrarán desgracias y miserias que socorrer. Lo dijo Jesucristo y no fallará: *Siempre tendréis pobres entre vosotros.* (Matth. XXVI, 11).»

FRANCISCO NABOT Y TOMÁS.

(Continuad.).

Estampa de Setembre

Sant Miquel Arcàngel

Rubens fou el pintor de les formes vigoroses i exuberants. No podia haver-hi feblesa ni apocament en cap de les seves figures genials, tot i haver-ne compost tantes en les seves teles nombroses i notabilíssimes, algunes d'elles obres mestres de la pintura universal.

No manquen entre aquestes darreres les de tema religiós, malgrat que hom conceptua el gran pintor flamenc com a un artista netament profà. I se'l classifica com a profà per la manera d'interpretar el nu, cant vibrant a la bellesa de la forma humana que el Renaixement exaltava en ànsia de vida i de triomf.

Recordem, de Pere Pau Rubens, les joies d'Anvers, El Descendiment de la Creu, en forma de tríptics. També les cerimonioses Adoracions dels Reis d'Orient, pintures personalíssimes les qualitats de les quals més tard es traslluiren en les de Van Dyck, el deixeble amat i predilecte. I aquesta de l'Arcàngel Sant Miquel que avui publiquem, resum de totes les característiques del gran artista.

Cap imatge de Sant podia millor escollir Rubens com la de l'Arcàngel Miquel. Braç armat de Déu, el feix de llamps a la mà, tot ell vibra dels designis divins. No és un àngel afemellat, ans és l'exèrcit diví que esmicola tot el que vol oposar-se a l'Omnipotent Voluntat.

«Quis ut Deus»

I, rodolant cap a l'abisme, els àngels rebels, monstres de la maldat que en caure van prenent formes de drac i semblants de feres en horrible barreja.

El quadre del Sant Miquel, de Rubens, ve valorat pel treball nobilíssim de Lucas Vorsterman qui va gravar-lo en 1621 sota els auspicis del rei d'Espanya Felip IV. Fou llavors de l'esplendor de l'art del gravat a Flandes, que, amb Van Dyck al davant, seguiren altres mestres del burí, col·laboradors seus, Paul Pontius, Boetius i Schelte, Pieter Jode el jove, i l'abans esmentat Lucas Vorsterman, per citar els principals.

JOAQUIM RENART.

Temes pedagògics : Pedagogia comparada

Essència del sistema pestalozzià i els seus antecedents

Se'ns permetrà avui d'endinsar-nos un xic en la Pedagogia i essència del sistema de Pestalozzi, en aquesta revista sempre tan amantent a les qüestions pedagògiques, perquè és Calasància, com a humil tribut a l'humil i perpetu Mestre de pàrvuls, al gran infant Pestalozzi, gran amic dels infants, qui sempre es féu amb infants, entre els quals tenia sos dolços esplais, somniador com un infant, amb els entusiasmes, bona voluntat i fracassos propis d'un infant, i per acabament, no pas gaire més instruit que un infant gran. Adhuc tenia murrieries d'un infant, com quan en visitar el seu Institut de Neuhoof molts personatges, feia eixir un dels seus ajudants amb una secció de noiets llestos qui els embadalissin amb els exercicis triats que practicaven a llur presència, i els deixessin enlluernats.

El seu llenguatge és d'un noi sense replecs ni amagatalls en el seu esperit, i de la mateixa manera conta les seves joies com les seves tristesses, les seves dèries com els seus enyors, els seus reeiximents com les seves fallides. Es d'estranyar doncs que hagi estat exalçat?

Rebutjat en la carrera eclesiàstica per manca de capacitat mental, i amb una il·lustració molt soma, que no passaria de segur de la lectura habitual de l'Enciclopèdia, està amarat de l'esperit de filantropia d'aquesta revista, i per la mateixa cosa és sospitós de revolucionarisme entre els seus mateixos conciutadans. Però per molt gran que fos el seu eixelabament, no sabem veure que fos molt perillós, des del moment que l'empenyia vers la carrera eclesiàstica; i en llegir els seus escrits, en els quals traspuaria per necessitat qualsevol idea subversiva que niés en el seu cor, hom es convenç que d'aquell esperit de filantropia sols n'arreglegà la part legítima. Coneix i està imbuït de l'Emili de Rousseau, i el seu Institut és un assaig pràctic d'aquelles doctrines pedagògiques, però no en matèria de religió. Potser, tanmateix, hi trobaríem un cert gust de Naturalisme begut en el capítol dedicat a la Professió de fe del prevere savoia, però tan mins, que gairebé és inalbirable. Després, com veurem, degué conèixer la Didàctica Magna de Comeni, i alguna obra o compendi de Kant; però no devia ésser molta la seva suficiència, per quant ell mateix es quei-

xa que a Burgdorf el rebutgessin com a Mestre de primeres lletres amb l'excusa que no sabia prou. I efectivament allí hauria fracassat altre cop, si no se li hagués aplegat Buss amb la seva escola, qui el dirigí en no pas poques coses, i entre tots dos acabaren d'arrodonar el sistema.

Així i tot, l'enseyança és la seva veritable vocació, i la seva justa glòria: home de curt abast mental, per tal que no sortís mai de les primeres lletres, ni pogués aspirar a classes superiors sense fracassar-hi; i que així en els països protestants resolgués el problema d'ensenyar amb profit als menuts, petit i humil com ells. En els països catòlics feia temps que ho havien resolt St. Josep de Calasanç i Sant Joan de la Salle; i es comprèn que en els països protestants se n'hagués d'encarregar un laic, qui no hi plangué pas per la seva banda ni sacrifici ni heroisme; i es comprèn que la seva obra, baldament fos migrada i més d'un cop fallida, fos festejada i exalçada amb bombo i platets, per tal que tingués continuadors, ço que havien assolit hàbilment aquells dos Sants sense tant de soroll, pel mitjà de sengles Congregacions religioses.

Ara, que no endebades estàvem a l'albada de l'època contemporània, i degut a això, l'obra de Pestalozzi prengué un caire científic adient al temps. El seu crit i anomenada es degué, apart d'un cert esperit de sectarisme, a presentar-se als ulls del món intel·lectual com un assaig d'educació pedagògica científica, desplaçada de la base purament religiosa que fins llavors havien tingut sempre totes les institucions educacionals. Pestalozzi, laic com era, amb la dèria que hi havia d'haver un Mètode mecànic-científic infal·lible per a la instrucció, i convençut que a la manca d'instrucció es devia el retrasament total del poble, no era natural que donés a la seva obra una base sencera i religiosa, com la donaren a les llurs St. Ignasi, St. Calasanç i St. Joan de la Salle; per bé que no la n'exclougué pas, ni podia excloure-la'n si havia d'esdevenir quelcom de profit: si n'hagués exclòs la Religió, hauríem de considerar la seva obra com un simple cas de corrupció (mental) de menors. Es sabut que el mateix Rousseau no l'exclou pas, sinó que l'ensenya a Emili tard i malament.

Donada la gran campanada de Rousseau amb el seu Emili, amb tot el seu esclat d'art literari i estil paradoxal, suplidors d'arguments, adreçat a fressar un altre camí a la Pedagogia; avesats els esperits a esguardar Jesuïtes, Escolapis i Frères com a educadors indispensables, a base naturalment religiosa, dels quals però estaven mancats els països protestants, qui no disposaven d'aquest mitjà públic tan econòmic per a l'enseyança popular: hi havia d'haver veritable expectació per a veure qui dels mortals gosava dur a la pràctica aquella educació fundada, segons es deia, en la naturalesa; i no una educació *individual* i privada, com era el cas de l'Emili, i com ho eren totes les Pedagogies anteriors de Locke i Fenelon, sinó *pública* i estesa a tota una agrupació de nois, és a dir, en el mateix terreny en què, a base religiosa, havien resolt el problema amb molta més facilitat els Sants abans esmentats.

Aquest atrevit fou Pestalozzi, qui, per tant, convenia que tingués esperit agosarat, altruisme, entusiasme, i prou; que no tingués gaires coneixements ni talent, per tal que no veient les dificultats, s'hi llancés de ple, i, encara que sofrís fallides, hi maldés bravament, sense donar el seu braç a tòrcer; tal com aquells que mancats de pious coneixements de Física, volen inventar la màquina de Moviment Continu, fallint en una prova, no per això desdiuen ni es desnonen, sinó que en provenen una altra.

Però té un predecessor que és Comeni, d'igual activitat pedagògica, d'igual anomenada, per bé que no tingué continuadors com ell. Si hom llegeix la Didàctica Magna i després les Cartes III i IV del llibre «Com Gertrudis educa els seus fills», s'adonarà tot seguit que són estargides damunt d'aquella; i no es sorprendrà ja de veure-hi certs judicis definitius i les lleis mecànico-naturals de la Instrucció. De Comeni és també la dèria del Mètode infal·lible per a l'ensenyança, i les recerques i treballs de Pestalozzi no en són sinó una concreció a la ensenyança elemental, i més en concret encara, a l'ensenyança dels pàrvuls. I qui vulgui considerar l'obra pestalozziana sota un altre punt de vista, s'exposa a no entendre-la, i a adreçar-li atacs injustos i fútils, *aerem verberans*, i dels quals hom pot dir de seguida: *non erat his locus*. El primer que s'ha de fer per conèixer una persona és el seu emplaçament, posar-la en el seu lloc, i no vulgueu desplaçar Pestalozzi del seu lloc honorífic de *Mestre de Pàrvuls*, treballant amb ells i per ells, car ell mateix falla sempre que se'n surt i vol ficar-se en altres ensenyances. Aquí és on descobrí son famós «A B C de la Instrucció», i encara per expressar-lo li calgué molt d'ajut, i hagué d'aprendre de tot i de tothom.

Aprenqué (i entrem ja en l'essència del seu sistema) de la gent camperola de l'Appenzell, qui ocupen de bell antuvi l'atenció del nen ja en el breçol, i el distreuen penjant-hi damunt un ocellet artificial, per tal que hi fiti el seu esguard. D'aquí pervingué la seva il·lusió i dèria envers la Intuïció, i la sencera aplicació del Mètode Intuïtiu per a tot ço que es referís a la instrucció dels infants, en fer-lo triomfar arreu senceraement: conquesta pedagògica definitiva.

Aprenqué dels seus propis ajudants Krüsi, Tobler i Buss, els quals bo i practicant el seu Mètode i emprant els seus llibres, l'il·lustraren sobre molts punts. I així les primeres Cartes del seu renomnat llibre no són altra cosa que informes de Fisher, Krüsi i Buss, veritables col·laboradors en la seva obra pedagògica.

Krüsi en particular qui havia après el Mètode Catequístic del rector, s'adonà ben tost que el dit mètode, com també el Socràtic, són inefficients per als infants, puix que, no sabent res, no poden contestar res. Fisher li ensenyà llavors el Mètode Interrogatiu Escolar, que no és més que l'aplicació pràctica del Mètode Intuïtiu, i que consisteix en una sèrie de preguntes adreçades a fer remarcar els objectes, llurs detalls, parts i propietats. Es el mètode bàsic del sistema de Pestalozzi, que ell tant usà, i n'abusà, fins a afeixugar i avorrir la mainada, tal com ens ho conta un dels seus deixebles, qui diu que pas-

saven estones i més estones cantant rítmicament: en la paret hi ha la pissarra, té quatre vores, hi ha tal cosa, hi ha tal altra, etc. Però Pestalozzi qui, potser per experiència, sabia com costa de desvetllar l'atenció i l'esperit d'observació, fins amb perill d'avorrir-los-hi, els hi feia deturar i entretenir, i així també el féu triomfar per sempre més en endavant.

També Buss el féu donar que no devia proposar solts els elements escolars als infants, sinó acoblats; no punts, línies, angles, etc., sinó figures senceres, tal com ho fa la naturalesa que sempre presenta contorns, en els quals després per Mètode Interrogatiu Escolar poden anar resseguint els elements més simples. Talment pel Mètode Intuïtiu no sempre es passa del simple al compost, del senzill al complex, sinó que hi ha cops en què hom procedeix a la inversa, ço que té lloc sempre que el complex és prou clar i intuïble, més que no pas les seves parts per separat, malgrat ésser més simples.

Aprengué finalment de les necessitats mateixes i de les circumstàncies en què es trobà, les quals com es sap, són les grans mestres de la vida, i a voltes la causa de mants invents. A elles degué l'ús de la pissarra de paret, emprada arreu de Pestalozzi ençà, com també l'ús dels Cartells de lletres per a llegir, per bé que aquests eren ja emprats de molt abans a les nostres Escoles Calasàncies. S'hi veié obligat en vista del gran nombre d'alumnes pobres que tenia, a qui no podia proveir d'abundós material escolar. I en tragué profit, puix que de la pissarra se'n serví per a la lectura, mitjançant lletres soltes que hi posava damunt, i per a dibuixar-hi objectes i les mateixes lletres: d'aquí li pervingué la idea de fer servir el dibuix per a l'escriptura, altra idea mare del sistema de Pestalozzi, i que també triomfà plenament.

Llavors, en vista dels bons resultats que n'hagué, veié que ja estava en possessió del Mètode a la recerca del qual anava tan enderiat i atrafegat, puix estava ja en la B—la forma—, fent que el nen expressés sempre la seva idea, fos pel dibuix, fos per la descripció intuïtiva, fos per la simple escriptura. La A del sistema era el simple anomenament de l'objecte seguit de seguida de l'atribució de les seves propietats mitjançant frases que s'havien de formar, i per fi la descripció verbal sencera. I sols li mancava ja comptar els objectes, les parts de les coses, i expressar-ne els resultats amb nombres, i conjuminar aleshores aquests en llurs usuals operacions de sumar, restar, multiplicar i dividir, però fetes sempre intuïtivament damunt dels objectes mateixos pels pàrvuls: i això era la C del sistema. I ja tenim muntat el famós «A B C de la Instrucció», que és el que és típic i més original de l'obra de Pestalozzi.

S'adonà ben tost que això era un Mètode veritablement general aplicable a tot objecte d'ensenyament, per la qual cosa la seva satisfacció degué ésser tan intensa com la de Pitàgoras quan hagué descobert la demostració purament geomètrica del seu celeberrim Teorema. No n'hi havia per menys, i si s'hagués estilat encara, hauria pogut ofrenar un altre bou a la deessa de la sabiduria: el món intel·lectual

s'atalaià que s'havia descobert el veritable camí pel qual havia d'anar per sempre més la instrucció dels infants, els quals ja no havien d'ésser mai més víctimes de la rutina gansonera i avorrida: que s'havia descobert el Mètode científic, senzill i clar, que sostreia per sempre més els infants de les barroeres improvisacions i genials pensades de qualsevol que es posés a fer-los de mestre.

Per tal de veure com el seu sistema és general, esguardem el que succeeix p. e. en el llenguatge, que és la A del sistema. Posem la paraula Home. El mot és pronunciat pel noi, després escrit i el seu objecte dibuixat d'alguna manera a la pissarra, i darrerament es diuen les parts i membres, es compten les lletres, i es conjuminen de diferents maneres, etc. Hi ha doncs ben vistents i paleses les tres parts, A, B i C del Mètode de Pestalozzi.

Ell mateix fa adonar que sempre hi ha el so de la paraula, la paraula mateixa gràfica, i darrerament combinació de paraules (Carta III), o llenguatge, és a dir, son A B C. El mateix si es tracta d'expressar un objecte gràfic, p. e. una línia: hi ha el mot *línia*, la *grafia* d'ella, i les seves *combinacions* en angles, polígons, etc. També quan hom tracta de nombres: en el nombre 4 hi ha la paraula quatre, la grafia del dit nombre, i la seva composició de quatre unitats, base de la divisió. Es a dir que en l'ensenyament de la A del sistema, de la B i de la C, per separat, hi entre l'A B C sencer.

Un altre punt important del sistema de Pestalozzi és la creació en el nen d'idees comprensives, que podríem anomenar idees genèriques que en tanquen tot un ramat d'altres, les quals, per tant, resten conegudes i són excitades, un cop excitada i coneguda aquella. Quantes idees no hi ha embolcallades p. e. en el mot Home?

Ell per assolir-ho sencera, divideix el diccionari en 4 parts corresponents a la Geografia, Història, Física i Història Natural. (Suposa, i es molt suposar, que tota paraula va compresa en algun d'aquests 4 grups). Divideix després cadascun en altres més o menys nombrosos i arbitraris, i aquests en altres, etc., fins on calgui, per tal que posada una paraula, i sabent el grup al qual pertany, es sàpiga ja un gran nombre de les seves propietats, i el noi tingui així sistematitzats un gran nombre de coneixements. Això es farà a les pràctiques de llenguatge, la A del sistema, i semblantment es farà en l'escriptura, que és la B, i la mateixa cosa, quan es pugui, en els exercicis de càlcul, la C del mateix sistema.

Una altra base fonamental del sistema de Pestalozzi és el treball manual, però no hi insistim perquè això és ja de Rousseau, per bé que Pestalozzi, i en especial el seu continuador Froebel, el féu pedagògic, és dir, element d'expressió d'idees per l'estil del dibuix. I això és el que sobresurt més en el sistema pestalozzià, i el que feia acudir al seu Institut innumbrables visitants, per tal de veure desenrotllat i practicat el sistema pedagògic científic, que es deia fundat en la naturalesa.

Podríem objectar-li quelcom quan diu a la Carta I que no cal raonar amb el nen, sinó més aviat eixamplar els seus mitjans d'expressió

amb molta abundor de mots. Ens descuidàrem de dir-ho, és una altra cosa típica del sistema de Pestalozzi: vincular tota l'ensenyança a l'ensenyament del llenguatge, idea que ha triomfat també senceraement d'ell ençà. Car efectivament amb la sola coneixença de les paraules, fixades com són ja en el lèxic, es posseeixen una munió d'idees degudament sistematitzades, i no cal sinó anar eixamplant el seu domini, per completar la coneixença del món sencer. Però bo serà de raonar sempre amb el noi, per tal que mai el mot sigui una cosa buida, com les paraules d'un lloro; i de res serviria l'abundor de mots, si ni tingués abundor d'idees per expressar. Les idees no són innates en el nen, i s'han de fer brollar en la seva pensa mitjançant el raonament davant mateix dels objectes que, de vegades, mira sense veure-hi res. Per altra banda la manera amb què ell el mena a l'abstracció és del tot encertada.

També podríem objectar alguna cosa al seu sistema de confegir. Si posem p. e. la paraula *casa*, fa notar primer la primera *a* fent-la pronunciar sola: *a*; després amb la *c* davant, fa dir *ca*; després fa dir fins a la *s*, *cas*, i darrerament fins a l'altra *a*, *casa*. No hi ha gaire diferència entre aquest procediment i l'antic de cantar: *c, a, ca; s, a, sa: casa*; procediment gansoner i per avorrir els minyons i viciar-los mentalment. Tot depèn de la manera com ell ho fes i del temps que els ho fes fer.

Però, protestant com era, no se li pot fer cap retret quant a ses idees religioses, puix que son esperit és tan religiós com els de Comeni i Kant, qui n'eren tant com podien ésser-ne dintre llur secta; i si alguna frase de cert regust es troba dins les seves obres, qualsevol mesura el grau d'ortodòxia d'aquesta, i el grau de llibertat permès en ella a l'individu! Les dues darreres Cartes s'adreçen a l'ensenyança de la Religió, en les quals és ben vistent la marca de Kant. No s'hi veu la més petita ombra de les idees de Rousseau sobre aquest punt fonamental; i tot el seu Naturalisme sembla reduir-se al principi ortodox de la Bíblia «conèixer el que és invisible pel que és visible», afegit d'un cert filosofisme kantian.

Resum: Pestalozzi es dedica a l'ensenyança amb el noble intent de dur a la pràctica l'essència de la Pedagogia naturalista de Rousseau, sense les seves extralimitacions; és tan religiós com Kant i Comeni els quals segueix en les doctrines, i mai a Rousseau; pren de Comeni tota la teoria i lleis del Mètode respecte de l'adquisició dels coneixements; però en fa una enginyosa aplicació original seva a les primeres lletres, descobrint el seu famós A B C de la Instrucció dels pàrvuls, fallint sempre que vol sortir-se d'aquest terreny. Aquestes són les conclusions, que creiem certes, que ens ha permès de treure la Pedagogia Comparada, sense la qual no s'entendrà mai bé Pestalozzi ni cap altre pedagog. I creiem que fou destinat a fer en els països protestants el que feren en els catòlics, per bé que sota diferent ordre i fi, St. Ignasi, St. Calasanc i St. Joan de la Salle.

MIQUEL SOY, SCH. P.

Petit Glossari de l'Escola

Es orgull?...

El Mestre té un llibre d'or en el qual remira sovint la llista dels seus deixebles pretèrits. Es un llibre que li recorda els anys que poc a poc han tornat de neu el seu cabell, i el seu esperit com d'infant de viure sempre freqüent dels infants mateixos. Es un llibre, en el qual hi ha noms aureolats de polsim d'or, són els noms d'aquells infants que esdevinguts homes han estat de gran profit per a la Fe o la Pàtria.

En veure i rellegir aquells noms el Mestre sent orgull. No pot fer-hi més, pobric Mestre d'estudi, l'orgull també hi cap en un racó del cor del Mestre bo. Es un orgull quiet i pausat; un orgull sense estridències de mal gust, un orgull legítim.

No va posar-hi ell tota l'ànima en la formació de l'infant qui ha esdevingut ara home de profit? No va fer com altre Elisseu amb el fill de la Sunamitis una transfusió d'esperit posant el cor damunt del cor de l'infant, l'ànima, diguem-ho així, damunt de l'ànima?

I el Mestre, en arribar aquí, té un desig, un desig llunyà i insospitat alhora, un desig indefinible, que hom podria però sintetitzar així: el Mestre voldria noblement poder esdevenir com Archias acusat davant d'un poble, per tal que sortís a defensar la seva innocència la màgica paraula de l'agraït deixeble Ciceró.

Oh! i com l'ha rellegida vint vegades aquella discreta i sàvia apologia del Mestre feta per l'orador d'Arpino!... Com la sap de memòria la bella història de les llàgrimes d'agraïment del Mestre acusat!...

* * *

Es això orgull? Es vanitat? Qui sap! Qui pot llegir-hi en els replecs del cor del pròxim!...

Jo crec, però, que ni és vanitat, ni orgull. Es que hom no té el dret de sentir-se commogut d'amor des de la humilitat d'un estudi pensant en els infants volgutíssims, que arreu del món escampen el bé que allí han copsat?

Amor, amor i sempre amor. Amor de sacerdoci abnegat. No orgull, no vanitat. El Mestre bo hi té dret a demanar l'almoïna de la caritat d'una mirada del deixeble pretèrit, qui és avui una columna de la Pàtria.

Però el Mestre no li demana res més. No li vol pendre ni un àtom de la seva exaltació!

RUTH

Epode II d'Horaci

Al qui fou el meu professor Dr. Joaquim Balcells,
Catedràtic de Llengua i Literatura Llatines a la
Universitat de Barcelona, membre de la "Fundació
Bernat Metge" i propulsor dels Estudis Clàssics
a Catalunya.

*Feliç aquell qui lliure dels negocis,
talment com dels mortals la casta antiga,
llaura amb sos bous la terra dels seus pares
trobant-se desentès de tota usura.*

*No sent el so terrible de trompetes
com el soldat, ni tem la mar irada;
evita el fòrum i els llindars esplèndids
de la gent poderosa. Més s'estima
fillolar els brots tendres de les parres
amb els altius pollancres; poder veure
els ramats de les vaques que es belluguen
al bell mig d'una vall arrecerada.*

*Més s'estima podar els brots que es moren
i empeltar els que treuen més ufana,
o desar dintre d'àmfores ben netes
la mel que dels eixams ha recollida,
o bé esquilar les ovelletes flaques.*

*Quan ja ve la tardor duent la testa
adornada de pomes ben madures,
com frueix a llavors collint les peres
que ell havia empeltat i els vermelloços*

*raïms que rivalitzen amb la púrpura,
dels quals et farà, Priap, presentalla,
i a tu, pare Silvà, déu de les terres!*
*Pot jeure adés sota una vella alzina,
adés damunt l'atapeïda molsa,
i l'aigua mentrestant per fondalades
s'esmuny i els ocellets al bosc rejilen
i rondinen rajant les fontanelles,
i tot ens fa venir una son dolça.*
*Mes quan Jove Tronant a dojo envia,
venint l'hivern, les plujes i nevades,
adés atia un bon ramat de gossos
qui els porcs senglars feréstecs envesteixin
ça i lla contra les malles ben fermades;
adés enganxa a dalt d'una forqueta
esclarissades xarxes, enganyifa
per als tords fartaners, i també caça
amb un parany l'espantadissa llebra
i la grua que ve de terra llunya.*
Dels seus afanyos deliciosa paga!
*Qui serà amb tot això que no s'oblidi
de l'amor i els desficiis que en segueixen?*
*Si una muller fidel cuida la casa
i els dolços fills, igual que una Sabina
o l'esposa d'un àgil de l'Apúlia,
curtida de tant rebre solellades,
i apila al foc sagrat llenya resseca
una estoneta abans de què retorni
el marit fatigat. Ella aleshores
tanca els ramats alegres a la pleta
i va a munyir la llet de l'ubra inflada,
i treient vi novell de gerres dolces
posa a punt uns menjars que preu no tenen.*

Ni les ostres lucrines ni l'oblada
 ni el nero em donaran més alegria,
 si per cas a l'hivern una tempesta
 de llevant en tirés a nostra platja,
 i ni l'au africana i ni de Jònia
 el francolí se'm ficaran al ventre
 amb més gust que l'oliva que he collida
 d'esponeroses branques dels meus arbres,
 o bé del prat l'enamorada agrella
 i les malves que als cossos malaltissos
 retornen la salut, o l'anyell tendre
 que en les festes de Terme hom sacrifica,
 o el cabrit arrencat al llop ferotge.
 Que m'agrada quan sopo poder veure
 les ovelles que tornen cap a casa
 tipes de pasturar, i els bous que duen
 arrossegant cansats amb el coll lànguid
 la orella cap per vall, i esclaus qui volten
 per la llar riallera com si fossin
 l'eixam d'una masia acomodada!

Després que digué això l'usurer Alji,
 quan a fer de pagès ja a punt estava,
 a mig mes recollí tot el peculí
 i al cap del mes el torna a posà a rèdit.

ANTONI CARDONA, SCH. P., trad.

Santa Maria d'Irache (Navarra), 20-V-1927.

L'esglesiola de Sant Miquel a la Pobla de Lillet

Hom acaba de fer públic que podem donar per finides les nostres angúnies i contínues temences sobre l'estat de l'obra del monestir de Poblet. Els treballs de consolidació són avançats a bastament perquè, a la fi, poguem pensar sense inquietud en el nostre gran monument. Hom ha assolit, doncs, una gran victòria en la lluita per la conservació del nostre patrimoni artístic.

Amb tot, no penséssim pas que tenim la major part de la feina feta ni tan solament en el camp de la mera consolidació. No cal exagerar per a dir que tot just hem començat.

Es va parlant, ara i adés, de la necessitat de noves consolidacions. L'un dia és Sant Pere de Roda, l'altre l'ermita de Santa Elena, l'altre la Seu vella de Lleida, l'altre Sant Nicolau de Girona, que mouen la ploma del publicista i omplen d'angoixa el cor de la gent que no ha perdut tot sentit de dignitat i de responsabilitat.

Avui volem parlar d'una altra relíquia—petita i valuosa—del nostre passat arquitectònic, que es va enrunant lentament, embolcallada d'oblit. Volem parlar de l'esglésiola de Sant Miquel a La Pobla de Lillet.

Al cor de les muntanyes de l'Alt Bergadà, damunt l'esquenall d'una petita ondulació estrebada en un pujol, a dues passes del monestir de La Pobla, s'alça (gairebé ja no s'alça) aquesta minúscula capella, sens dubte la més petita de Catalunya. Es, junt amb Sant Pere el Gros, prop de Cervera, i l'església del castell de Llussà, al Llusanès, un dels tres únics exemplars d'església romànica de planta circular que resten a la nostra terra. La tradició la suposa bastida per manament de Carlemany. Una inscripció moderna diu que fou consagrada el 9 de maig de l'any 1000; això no ha estat comprovat, però se sap d'una manera segura la seva existència ja en 1166.

Aquesta antiga i rara relíquia arquitectònica, humil com una cabana de pastor pireneic, roman actualment (com pot veure's en el gravat adjunt) en un deplorable estat d'enrunament: la volta és mig enven-trada i hi ha una desconhortant escampadissa de carreus. Ni cal dir que ja fa anys que no és utilitzada per al culte.

No es farà res per a aquesta pobre esglésiola de Sant Miquel? Les petites proporcions de l'obra i la seva proximitat a la vila de La Pobla, no farien massa difícil la seva restauració. Baldament el menys autoritzat per a fer-ho, m'atrevesc a fer una proposta. No podria organitzar-se, entre tots els catalans que portem el nom del gloriós Arcàngel, una subscripció per promoure aquella restauració? Heus ací, doncs, el que proposo: que una comissió de Miquels, sota l'alta presidència del P. Miquel d'Esplugues—sens dubte el nostre més il·lustre col·lega onomàstic—, recapti la cooperació de tots els Miquels de Catalunya, per assolir que la imatge del nostre Sant Patró torni a ésser venerada en la seva petita església rodona del cor del Bergadà.

Ja hem llançat la nostra idea. Déu vulgui que trobi ressò, i que Sant Miquel ens hi ajudi.

MIQUEL COLL I ALENTORN.

Resurrección

El día 7 del mes en curso, fué bendecida la primera piedra del nuevo edificio escolar, que sin exterioridades aparatosas, pero con rasgos bien visibles de vida exuberante, va deprimida levantándose en la típica Ronda de San Pablo de nuestra ciudad y que espera ofrecer en breve a sus numerosos alumnos, el por tantos títulos venerando, Colegio de las Escuelas Pías de San Antón.

En el edificio, que fué incendiado en aquellos luctuosos días que formaron la llamada *semana trágica*, nació la Academia Calasancia y por lo mismo contemplamos con gozo, cómo gracias a su honda y añosa raigambre, atrevidos se levantan nuevos muros, como saliendo del seno del fecundo solar en que arrullada por los espirituales cánticos de penetrante inteligencia y de corazón comprensivo del inolvidable P. Llanas, se meciera nuestra cuna.

El espíritu calasancio, es espíritu de permanencia y por ende y gracias a las alternativas de todo lo humano, es espíritu de resurrección para lograr aquella permanencia, en el riguroso sentido de la palabra.

Esto manifestó, lo ocurrido cuando la Escuela Pía surgió esplendorosa y llena de energías de entre las sombras de una destrucción sumamente compleja y de trama no muy clara en su proceso, durante la vida de su Santo Fundador, que profetizara la permanencia del Instituto, gracias a una gloriosa resurrección.

Esto se demuestra a nuestros ojos, con el nuevo edificio en construcción. De las cenizas del primero sañudamente aventadas por la incomprensión y el sectarismo, nació el Real Colegio de Nuestra Señora, mimado y hecho fuerte, entre lágrimas y dolorosos esfuerzos, por aquel espíritu gigante que informaba la recia y esbelta textura orgánica, del genuino y emprendedor escolapio P. Ramón Piera, Rector del Colegio de San Antón cuando los tristes acontecimientos que le redujeron poco menos que a la inexistencia. Con el Colegio de Nuestra Señora quedaba asegurada la permanencia del espíritu de selección y de trabajo que a los Religiosos de San Antón caracterizaba; pero poco a poco, aquel espíritu volvió a revolotear por los locales del propio San Antón y hoy está en vías de poderse desplegar con toda libertad y amplitud en un edificio, digno de su celo y de su historia, entroncándose merced a una brillante cadena de nombres gloriosos, el ideario del P. Ramón Piera, que tuvo que pasar pacientemente, por los amargos trances de la destrucción, siendo Rec-

tor, con el del R. P. Ramón Pollina, Rector actual, dispuesto a saborear las amarguras de una resurrección trabajosa, para que de sus dulzuras y grandezas puedan gozar las generaciones por venir.

Recordemos las significativas circunstancias, en que se bendijo la primera piedra. El mes, Agosto, dentro del cual se celebra la fiesta de San José de Calasanz; sencillez familiar de la que era entusiasta el Santo Fundador y que tan rara es en estos tiempos de ensordecedor bullicio y de tan ruidosas propagandas frecuentemente bien escasas de fondo; el Rmo. P. Tomás Viñas, que como el Santo de Peralta, ocupó la Sede Suprema dentro de la Jerarquía Escolapia, fué el oficiante en la ceremonia, que preparó con breves palabras, que de sus labios brotaban con acento de profunda emoción al indudable choque en su mente, de recuerdos de prosperidades pretéritas y de ilusiones o esperanzas halagüeñas pero inseguras; el Rmo. P. Antonio Mirats Ex-Vicario General de la Orden en España y Provincial de Cataluña cuando la caída de San Antón, estaba presente dando actualidad a un período histórico para la Escuela Pía bien interesante, tejiéndolo sin soluciones de continuidad, por hallarse junto a él, quien le sustituyó en el Provincialato, que fué ya de incipiente resurrección Antoniana, el M. R. P. Salvador Marcó, hoy Rector del Colegio Calasancio; los PP. Rectores de todos los Colegios Escolapios de nuestra Urbe, asociándose al gesto reivindicador de grandezas pasadas del de San Antón; otros Religiosos de distintas Comunidades, acompañando a los de San Antón en día para ellos tan querido; una porción de ex-alumnos y alumnos del Colegio, dando a la fiesta un cariz de poesía inefable, que es inyección de entusiasmo para sus profesores presentes y futuros, concretaba la finalidad del edificio comenzado; los técnicos de la construcción en sus diferentes ramos, rindiendo religioso homenaje al Señor, dedicándole su obra; unos cuantos amigos quisieron testimoniar su afecto, con su presencia espontánea y generosa...; el M. R. P. Provincial Ramón Castellví, representado en la fiesta, por forzosa ausencia suya, por su Secretario el R. P. José Mª Jaume, desde lejos veía imaginativamente la silueta del proyectado Colegio y como Superior de la Provincia, mandaba a los presentes al acto, una bendición cordial como prenda del descenso del empíreo de las fervorosamente pedidas por el Oficiante después de su sentida alocución.

Colegio de San Antón, crece aprisa y que pronto esté tu recinto alegrado por la sana expansión de los escolares, santificado por los rezos de los niños y saturado de verdadera ciencia y honrado por selecta educación.

Recuerda la inscripción de tu primera piedra:

LAPIS ANGULARIS FABRICAE
JOSEPH ALUMNOS EDOCET
SCIENTIAE ET VIRTUTIS
FONS CHRISTUS EST ET PRAEMIUM.

y Ad multos annos.

AMANS.

Dimensiones, accesorios e indicaciones navales

II

No se entienda, a juzgar por el primer inciso del título de este artículo, que vamos a esbozar en él ninguna idea de arquitectura marítima; no somos ni técnicos ni ingenieros navales. Quede para ellos el estudio de la «eslora entre perpendiculares», la «manga» y el «calado»; devánense los sesos considerando los «planos de proyección», el desplazamiento, la flotabilidad y los centros de gravedad y de carena; nosotros sólo vamos a dar una ligerísima noción histórica-legal de estos elementos físicos del buque.

La industria de los transportes marítimos ha conocido en el pasado siglo una verdadera revolución. El buque moderno es—salvo el respeto a las leyes físicas—completamente diferente, en forma de construcción, de propulsión y de velocidad a los antiguos esbeltas fragatas de amplio velamen y formas finas, y a sus antepasados los pesados y venerables galeones.

Consideremos las dimensiones de un buque moderno y digamos si no tiene razón Georges Ripert en su obra «Derecho Marítimo» (Tomo I), al afirmar que antiguamente parecían utópicas las dimensiones vastísimas que hoy se han alcanzado.

Ningún navío de los comienzos del siglo XIX tenía más de 60 a 65 metros de longitud y de mil a mil quinientas toneladas de arqueó⁽¹⁾ y en 1870 se conseguía obtener la longitud de cien metros; no pareció suficiente y ya en 1880 se pasa de los 150 metros, crecieron las necesidades y en proporción directa crecieron las dimensiones hasta llegar en 1893, la Compañía inglesa *Cunard*, universalmente conocida, a lanzar dos gigantes de cerca de 190 metros de largo.

El genio de la industria, el poder y la lucha económica representada por la competencia, producen en Alemania los célebres «galgos del Océano» de 200 m. de longitud.

Las conquistas de la Ciencia y del Trabajo son las más hermosas. La lucha del hombre con los elementos adversos, cien veces más heroica que la lucha contra sus hermanos, y más digna de ser anotada

(1) Arqueo es la expresión de la capacidad interior de la nave.

que las más sangrientas conquistas o los más feroces hechos de armas. El buque de Fulton que se movía trabajosamente en el Sena conducido por la primitiva caldera de vapor, es más grande que todas las victorias de Napoleón.

En el siglo presente el Gobierno inglés ajustó en 1907 con la «*Cunard Line*» un contrato para la construcción subvencionada del «*Lusitania*» y del «*Mauritania*». La política del Gabinete británico obedecía a la incipiente competencia germánica; para vencerla hizo dar a sus campeones un enorme tonelaje (32.000 ton.) y una potencia considerable (68 mil HP.). La «*White Star Line*» hizo construir dos gigantes de 240 m. de largo: el «*Olympic*» y el «*Titanic*» que pereció en 1912 en una catástrofe célebre. A pesar de todo, los alemanes habían construido antes de la guerra los mayores navíos del mundo: el «*Imperator*» y el «*Vaterland*» (el hoy inglés «*Leviathan*») de 268 m. de longitud y 54.282 ton., y durante la guerra construyeron el colosal «*Bismark*» de cincuenta y seis mil toneladas.

A pesar de que los gastos de estas confortables ciudades flotantes son enormes, los grandes tonelajes presentan prácticamente las siguientes incontestables ventajas: 1ª Economías: del precio de construcción, del combustible, de los sueldos del personal a bordo y de las tasas y gastos de porte; 2ª Una gran superioridad en la seguridad; 3ª Capacidad comercial enorme, y en fin, 4ª Desenvolvimiento de la velocidad.

En la legislación española se tienen en cuenta las dimensiones para los efectos del cobro de las primas a la construcción (art. 24, 2º de la Ley de 14 Junio 1909 y art. 163 del Reglamento anejo); para indicar las condiciones que son precisas a un buque con objeto de que tenga la consideración de navío nacional, puesto que la ley requiere (art. 16) que los buques introducidos en España estén clasificados como de primera categoría por el «*Lloyd Register*», el «*Bureau Veritas*», la «*British Corporation*» o el «*Germanischer Lloyd*».

No sólo la legislación española regula el tonelaje, sino que la ley belga de 10 de Febrero de 1908 en su art. 1º ha introducido en la definición de navío la indicación de un mínimo de tonelaje. Sólo los buques de—por lo menos—25 tonn. de arqueado deben ser considerados como navíos.

Compréndense en la frase «accesorios del navío» todas las partes ya exteriores, ya interiores no esenciales, de la ensambladura que llamamos buque. Según nuestro Derecho (Cód. de Comercio artículo 576) al referirse a la venta del buque, se entienden comprendidos como accesorios, el aparejo, respetos (repuestos), pertrechos, y máquinas si fuere de vapor.

Todos esos aparejos accesorios pierden su propia individualidad para tomar la del navío. Además de entenderse comprendidos en la venta, se entienden también incluidos en la hipoteca (art. 7º de la Ley Hipotecaria naval), en el préstamo a la gruesa (Cód. de Co-

mercio art. 724), en los seguros (Cód. de Comercio art. 743) conjuntamente o bien por separado.

Hay otros objetos del equipo naval de una condición jurídica más imprecisa. Las chalupas, artillería y municiones se clasifican entre los aparejos.

Las provisiones no tienen este carácter: tal es la opinión de Lyon-Caen, Renault, Desjardins, Jacobs, Vermond, Danjon, y en contra Cresp, Laurin y De Valroger.

El navío conserva su individualización propia a pesar de la pérdida, renuevo, cambio, o destrucción de los aparejos o del casco.

El buque está obligado en lo referente a los accesorios a llevar las piezas de respeto que fija el Reglamento de 16 de Marzo de 1892 y Circular de 21 Abril de 1909, y el material de salvamento determinado en el Reglamento de 17 de Abril de 1891, Reglamento de reconocimientos 25 Noviembre 1909 y R. D. 20 Febrero de 1917.

Aunque realmente el punto que ahora voy a señalar pertenece a Reconocimientos navales, es de suma importancia para la vida en el buque.

Todo barco debe, antes de comenzar a navegar, sufrir un reconocimiento sanitario además de los reconocimientos de seguridad que se establecen para otros riesgos navales. Se exige este último para cerciorarse de si el buque reúne las condiciones higiénicas y el material sanitario correspondiente cuyo resultado se consignará en la patente de Sanidad, sufriendo un segundo reconocimiento cuando así lo acuerden las Autoridades del Puerto; los capitanes deben avisar su salida a la Autoridad sanitaria y no se autorizará la salida de ningún barco sin que haya sufrido los reconocimientos y provístose de la patente.

Se precisarían espacio y conocimientos médicos para exponer las teorías y sistemas seguidos en Sanidad Naval, así como las instituciones sanitarias marítimas (lazaretos, buques-hospitales, etc.), pero no disponemos del primero y nos precisaría citar sólo las disposiciones legales referentes a los últimos.

De todos modos, en España, está dispuesto que exista en los puertos un espacio donde deben fondear los barcos para recibir la visita sanitaria antes del desembarco⁽¹⁾.

Todo navío lleva tres indicaciones: nombre, tonelaje y puerto de destino o matrícula naval.

Nombre: El nombre del navío, es escogido, pero no variado⁽²⁾, libremente por el propietario.

Antes de ser inscrito debe llevar las marcas siguientes: 1º Nombre inscrito en las amuras y en la popa y el del puerto de matrícula: 2º Su numeral y el número que indique su tonelaje neto, y 3º En

(1) Véase para más detalles el Reglamento de Sanidad exterior del 14 de Enero de 1909 y Material sanitario, R. O. 16 de Marzo de 1911 para barcos de pasajeros y gran cabotaje (arts. 69 a 82, 123 a 211 modificado el 151 por R. D. 25 de Junio de 1909 y los 103, 106 y 107 por R. O. 18 de Junio de 1910).

(2) Ningún buque mercante puede cambiar de nombre sin permiso escrito de la Dirección General de Navegación, si está abanderado en España, salvo en el caso de que el cambio se haga por necesidad justificada de huir del enemigo.

ambas bandas de su roda y de su popa una escala graduada señalando los calados en esas extremidades.

Las infracciones sobre marcas se castigan con multa de 125 pesetas que pagará el armador o el capitán si este fuere culpable (artículos 1º a 6º del Reglamento de arqueos de 1909).

Tonelaje: El tonelaje o arqueo es la expresión de la capacidad interior de la nave.

La unidad de arqueo es la unidad de tonelada ($2^m 83$) m^3 . El tonelaje puede calcularse de varias maneras:

1ª Tonelaje o arqueo bruto *total*: Capacidad interior unida a la capacidad de las construcciones sobre el puente.

2ª Arqueo bruto: Solo capacidad interior.

3ª Arqueo neto: Capacidad interior deducidas las que no pueden ocupar mercancías o pasajeros.

El arqueo en España, de los buques nacionales y extranjeros ha de realizarse con arreglo al Reglamento de 15 Octubre de 1909 ajustado a las reglas propuestas por la Comisión Internacional de Arqueo reunida en Constantinopla en 1873 y aceptada por el «Board of Trade» al objeto de establecer la reciprocidad de nuestros certificados con los de otras naciones como se ha establecido entre otros en los Convenios con Alemania y Francia (1º Mayo 1912) y los acuerdos con Inglaterra (24 Septiembre 1912) y, 3 y 11 de Marzo con Noruega.

Los arts. 52 a 57 del citado Reglamento dan reglas precisas y prescriben el arqueo de los buques en construcción, cuando aumente o mengüe el tonelaje y el plazo en que debe verificarse nunca superior a 3 días. Por último, el R. D. de 17 Enero de 1911 determina los honorarios de los arqueadores.

Matrícula naval: El Reglamento de 13 Octubre de 1913 regula esta materia y la del abanderamiento en el Capítulo XI, Tít. 1º (artículos 145 a 153, y 145 a 147).

La Autoridad de Marina, previa la presentación de los documentos acreditativos de los reconocimientos y arqueos, inscribirá el buque con sus características en la lista correspondiente (según la navegación a que se dedique) del Registro de buques de la Comandancia de Marina (Dirección Local de Navegación) en que se haya solicitado el abanderamiento (art. 148 del Reglamento de 1913, Matrícula de buques, Tít. 33).

Hemos considerado hasta ahora la legislación española que en algunos puntos no es todo lo moderna que fuera de desear. No es posible en estos detalles apartarse un ápice de la ley y tampoco es posible desdeñarlos porque quedaría incompleta la figura del buque que estamos dibujando.

La mesura dels defectes òptics de l'ull

Avui en dia ja quasi tothom sap que l'ull pot comparar-se a una cambra fotogràfica. La retina és equivalent al vidre desllustrat o al clixé, i l'objectiu de la cambra té el seu equivalent en el conjunt òptic format per la còrnea, cambres d'humor aquós, cristal·lí i humor vítric. Amb tot i aqueixa analogia, l'ull i la cambra fotogràfica són essencialment diferents en el seu funcionament.

La cambra fotogràfica aconsegueix l'enfocament de la imatge sobre el vidre desllustrat mitjançant el desplaçament de l'objectiu.

L'ull normal obté l'enfocament de la imatge sobre la retina mitjançant la variació de curvatura de les dues cares del cristal·lí i dels medis òpticament actius amb contacte, com són la cambra posterior d'humor aquós i l'humor vítric.

La variació de curvatura del cristal·lí és deguda a la variació de tensió dels múscles que tot al voltant i en un pla perpendicular a l'eix òptic actuen produint esforços centrífugs o centrípets segons els casos.

La cambra fotogràfica enfoca la imatge sobre un pla. L'ull l'enfoca sobre una superfície no plana, per tal com la part posterior de l'ull no és plana.

L'ull normal és aquell les superfícies òptiques del qual, començant per la còrnea, seguint pel cristal·lí i acabant a la retina, són perfectament esfèriques i perpendiculars a l'eix òptic i, a més a més, cal que, estant els múscles que actuen sobre el cristal·lí en repòs absolut, la imatge de tot objecte situat a l'infinit quedi perfectament enfocada sobre la retina.

Cal dir tot seguit que d'ulls normals n'hi ha molt pocs. Quasi tots, sigui molt, sigui poc, tenen un defecte o altre.

Els defectes poden ésser, o bé que el cristal·lí a l'estat de repòs, per excés o per manca de curvatura, no enfoqui sobre la retina els objectes situats a l'infinit (miòpia, hipermetropia), o bé que les superfícies òpticament actives, la còrnea, les dues cares del cristal·lí i la retina, siguin totes o tan sols alguna d'elles, boterudes, o bé l'existència dels dos tipus de defectes esmentats amb tota la varietat de combinacions imaginables.

La correcció mitjançant ulleres dels defectes òptics de l'ull, qui esguarda objectes llunyans, no consisteix en altra cosa que aconse-

guir per al ull defectuós l'enfocament perfecte sobre la retina de tots els successius meridians de l'ull compresos en un semicercle de 0° a 180° al voltant de l'eix òptic, per a objectes situats a l'infinit i per a una situació de repòs del cristal·lí.

Si nosaltres coneguéssim exactament la distància focal dels successius meridians ens seria molt senzill de determinar la correcció necessària.

Representem gràficament per una dreta horitzontal els successius punts dels successius meridians compresos entre 0° y 360° en un ull perfectament normal (fig. 1).

Aquesta dreta és la designada per ∞ en la fig. 1. Si les distàncies focals no fossin totes iguals en lloc d'una dreta tindríem una

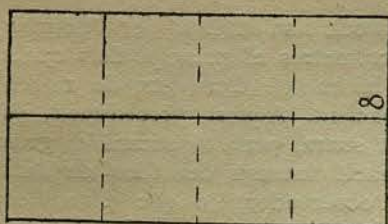

Fig 1

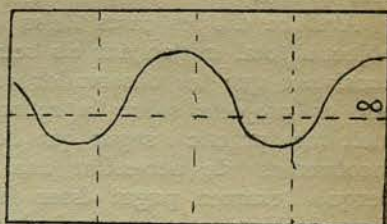

Fig 2a

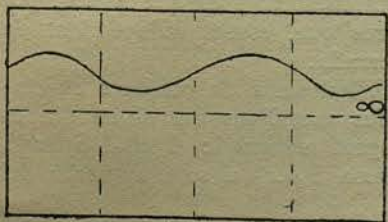

Fig 3e

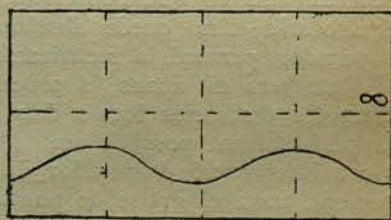

Fig 4

corba que seria precisament una sinusoide. Aquesta sinusoide pot tallar la línia ∞ (fig. 2), quedar per sobre (fig. 3), o quedar per sota (fig. 4).

Es cosa ben senzilla de determinar la correcció que necessita qual-sevol ull del qual hom conegui el gràfic de punts focals. Cal, per una banda, igualar totes les distàncies focals si el gràfic és sinusoidal, i el valor de la correcció a fer es mesura directament per la diferència d'ordenades entre els màxims i mínims de la sinusoide. El vidre necessari per a això és sempre un sol cilíndric amb la direcció de l'eix en correspondència a la d'un màxim o un mínim segons sigui positiu o negatiu.

Obtinguda la rectificació de la sinusoide, si la dreta que s'obté no correspon amb la línia ∞ , caldrà una correcció esfèrica el valor de la qual ve donat per la diferència de posició entre la sinusoide rectificada i la dreta.

Els procediments emprats generalment per a la mesura dels de-

fectes òptics de l'ull són força insuficients: el mesurament de l'astigmatisme corneal i el tanteig subjectiu.

El mesurament de l'astigmatisme corneal mitjançant l'oftalmòmetre de Javal i Schiötz dóna amb una gran exactitud la diferència de curvatures entre el meridià de màxima i el de mínima de la còrnea, però no diu absolutament res de les deformacions que pugui haver-hi en els altres medis refringents de l'ull ni de la correcció fisiològica que el cristal·lí presti inconscientment al defecte corneal.

L'examen subjectiu, per altra banda, la major part de vegades té la virtut d'atabalar el client qui, després de posar-li al davant vidres i més vidres, ja no sap el que hi veu ni el que li pregunten i acaba per dir que ja hi veu bé tan sols per acabar amb el turment a què està sotmès.

Avui en dia les cases Zeiss i Rodenstock han intentat fer l'examen objectiu total mitjançant els seus refractòmetres el principi dels quals consisteix que un observador examini la imatge d'un feix de ratlles que es projecta sobre la retina del pacient. Aquest procediment és molt més pràctic i segur que l'esmentat suara, però té encara el gros inconvenient de necessitar una il·luminació intensa del fons de l'ull perquè l'examen pugui ésser fet per l'observador, ço que dóna lloc a un funcionament anormal de l'ull i falseja mantes vegades els resultats. Encara en té un altre d'inconvenient que és comú a tots els procediments en què l'observador és qui mesura, i és que aquest pot equivocar-se i no queda absolutament res que, essent independent de l'operador, permeti la rectificació de l'errada.

Com hem dit abans, el procediment ideal seria de conèixer exactament les distàncies focals dels successius meridians i avui en dia és ja perfectament possible amb l'Oftalmògraf automàtic el qual aparell, sense intervenció d'operador de cap mena i per la sola actuació del pacient, traça el gràfic de punts focals.

A més a més, l'Oftalmògraf automàtic permet l'estudi de les variacions produïdes per l'acomodació en l'astigmatisme i deixa actuar l'ull en condicions de llum perfectament normals.

L'Oftalmògraf automàtic permet actualment d'obtenir gràfics sobre fons fosc o sigui en l'estat normal de repòs de l'ull, i també es poden obtenir gràfics sobre fons clar o sigui en l'estat actiu de l'ull. La diferència entre els dos gràfics per a un mateix ull, ens dóna el valor de les modificacions inconscients que l'acomodació introdueix en la visió total. Així un prèsbida dóna gràfics idèntics sobre fons fosc i sobre fons clar.

Un hipermetrop jove dóna gràfics molt més hipermetrops sobre fons fosc que sobre fons clar.

La comparació de gràfics fets a distintes èpoques d'un mateix ull permet de posar en clar no pas poques rareses que fins ara passaven inadvertides.

J. M. GANZER i MIRALLES.

MISCEL·LÀNIA

Retallem de *Vida Femenina* del mes de juliol, l'emocionant relació que segueix, que va signada per Martí Mir, Pvre.:

«Com en moltes parròquies, el Sr. Rector de Vilanova de Bellpuig (Bisbat de Solsona i província de Lleida) va fer el sorteig entre els seus feligresos, d'un carnet gratuït per a la Peregrinació a Lourdes.

»La noia Eudovigis Ortiz, de 14 anys, filla de la dita població i de família humil, adquirí alguns números de la rifa pensant en la gran joia de poder anar a Lourdes, per demanar a la Verge la curació de la seva malaltia (tuberculosi òssia). Quina desil·lusió fou la seva quan després del sorteig, veié que no era ella l'agraciada! Trista, però conformada amb la voluntat de Déu, havia determinat de resignar-se a portar la creu de sa greu i dolorosa malaltia, quan pocs dies després rebia l'agradable visita del seu senyor Rector, proposant-li de fer una col·lecta entre els seus fidels de la parròquia.

»Així—li digué—la Verge haurà oït les teves súpliques fent que puguis satisfer el gran anhel de la teva ànima, i, qui sap, tal volta premiarà la teva fe.

»Efectivament, va fer-se la capta, i l'Ortiz fou portada a Lourdes en un dels trens de la nostra Peregrinació, acompanyada d'alguns lleidatans, entre altres, del Rvnd. D. Ramón Espert, Profesor del Seminari de Solsona, que és el qui em donà les notes informatives que precediren i seguiren la curació de la virtuosa noia.

»Ja a Lourdes, l'Eudovigis Ortiz fou portada a les piscines, experimentant en un dels banys un violent espetec d'ossos per tot el seu cos que va alarmar-la de moment. Però, en sortir se sentí bastant millorada, no podent definir el goig inafable que envaï tot el seu ésser.

»Llavors fou quan ascendí de grau la seva fe i confiança que el Senyor la curaria per mediació de la Verge. Callà no obstant, i multiplicà les seves pregàries fins el dilluns a la tarda en què va celebrar-se la magna processó després de la qual rebé, com tots els altres malalts a l'explanada del Rosari, la benedicció particular amb el Santíssim Sagrament.

»La nostra malalta no deixava de vista la Custòdia, que, sostinguda per una il·lustre dignitat del Sacerdoci, anava perfilant en l'aire el senyal de la Creu, davant dels altres malalts. Ella seguia pregant fervorosament a Jesús, confiant sempre en la seva curació.

»S'acabaren les últimes benediccions i vingué el comiat amb la benedicció general que es donà des de l'escalinata del Rosari, davant d'una multitud de fidels de distintes nacionalitats i races que no baixaria de 20.000, i fou llavors quan la noia Eudovigis Ortiz, sentint una forta inspiració de tirar-se de genolls a terra, realitzà el que de molt temps li impedia la malaltia.

»El Fill de David, Jesús, a qui acabava d'invocar des de l'Hòstia Santa havia tingut compassió d'ella, i la Verge li premiava la seva fe.

»Aquella mateixa tarda, se reuniren els seus compatricis i lleidatans a l'Hotel Sant Antoni, travessia del Boulevard de la Gruta, de la ciutat de Lourdes, i després de comentar el favor de la Verge i de cantar una Salve en acció de gràcies, la noia Ortiz, vivament emocionada, regracià la capta a son favor, acceptant la quantitat de cinquanta pessetes que reuniren en aquells instants».—J. T.

Una de les notícies internacionals que han impressionat més desagradablement el nostre ànim en aquests darrers temps, és la dels disturbis originats fa poc a Viena amb motiu d'una manifestació de socialistes i comunistes que en nombre de uns 300.000, desfilaren pels carrers de la ciutat.

Greus han estat els fets, i més greu encara la seva significació. Cal recordar, però, que, per sort d'Austria, hi ha al cap del seu govern un home, el Cancellier Mons. Seipel, estimat i respectat pel poble, ben digne d'aquesta estimació i respecte, i en mans del qual la nau de la nació serà menada a port segur a través d'aquests dies tempestuosos.—J. T.

Davant la impossibilitat d'extractar com es mereix (hauríem de reproduir-lo íntegrament) el profund i acabat assaig que, sota el títol de «L'Art i la Moral», publica el Dr. Carles Cardó a *La Paraula Cristiana* (quadern de juliol), transcrivim a continuació les conclusions del fonamentadíssim estudi que fa de l'esmentada qüestió novament debatuda a casa nostra en aquests darrers mesos:

1ª Bellesa i Bondat, en tant que entitats abstractes, s'identifiquen realment en l'ésser, però ens en formem diferent concepte lògic. Per tant, tot allò que és realment bell és bó, i viceversa.

2^a La distinció lògica entre Bellesa i Bondat és prou per a fundar una distinció real entre l'Art i la Moral, les dues disciplines que neixen de la inserció de la Bellesa i la Bondat en l'home. Aquesta distinció real entre Moral i Art es demostra: a) perquè la Moral és

obligatòria en consciència i l'Art no s'imposa obligatòriament a ningú; b) perquè la Moral esguarda la perfecció de la voluntat de l'artista i la rectitud de l'apetit, i l'Art esguarda la perfecció de l'obra feta; c) perquè la Moral mira al bé, causa final, i l'Art al bell, causa formal.

3^a Es, doncs, possible que una obra bona artísticament sigui feta amb mala disposició moral de l'artista, i a la inversa; i fins que en una mateixa obra s'ajuntin l'element bell i l'element immoral, per bé que en aspectes distints, car la identificació transcendental de bell i bo fa que el mal no pugui ésser bell, per tal com no pot tenir resplendor de perfecció una cosa entitativament defectuosa o nul·la, ni tampoc el bo moral no pugui ésser lleig.

4^a En el cas de conjunció juxtapositiva dels dos elements, la bonat o maldat moral de l'obra dependrà de quin dels dos hi predomina, de quina de les dues impressions produïdes per ells predomina en cadascun dels contempladors. Sempre l'element mal és un paràsit que perjudica, i si arriba a predominar, anul·la el valor de la bellesa de l'obra, salvant, potser, el valor de tècnica artística, què, sense la inspiració, no passa d'ésser una eina.

5^a La Moral, tanmateix, no és extrínseca a l'Art, ans tan íntimament la informa, com altrament, totes les disciplines humanes, que de la naturalesa de l'Art ben coneguda brollaria la seva moral. El dictament de la Moral, doncs, ni que vingui independentment de l'Art, no pot ésser legítimament rebutjat, perquè és una anticipació del que l'Art ens diria. Eliminar la Moral perquè ja basta el dictament de l'Art seria una veritable vivisecció, no menys dolorosa que eliminar l'Art perquè ja ens bastés la Moral.

6^a L'autonomia de l'Art no en pateix gens, perquè autonomia no vol dir absència de llei, sinó llei pròpia, i perquè la llei no limita, ans obre i aplanar els camins per a aconseguir el fi. L'Art que rebaixés el valor de l'home i li servís d'ensopec en el camí de l'assoliment de la seva augusta destinació, pecaria contra la Moral, i pecaria contra ell mateix per decapitació espiritual, ni que salvés alguna engruna de bellesa o de tècnica artística". — M. C. A.

ABEL BONNARD.—*Éloge de l'ignorance.*

L'«*Éloge de l'ignorance*» és un petit llibre d'una ponderació i d'una subtilesa meravelloses. Darrera el títol desconcertant un hom no sap si esperar una pluja assídua de lloc comú—l'irònic blasme de la ciència que embolcallés l'enaltiment—, o bé una fúria terrible de *snob* iconoclasta que vingués a capgirar les idees que el bon seny ha consagrat.

Ni una cosa ni l'altra: l'autor enalteix el seny i el bon sentit de l'home ignar per damunt la instrucció mecànica i apedagògica, i per

damunt l'erudició xerraire de periòdic i novel·les. Parla de la noble consistència dels pobles rurals i de les èpoques pretèrites, enfront la grisor de la multitud fruïdora d'una novetat constantment renovada que s'ha menjat la tradició.

Llegint aquest llibret es troben un seguit de veritats que si bé són discutibles per alguna part, colpeixen de bell antuvi pel fons de sentit comú que posseeixen i per la simplicitat amb què estan formulades: cal recordar que els ignorants de la ciència són els grans savis de la vida, que tot home que practica un ofici—ignorant per tant—lluïta amb la vida mateixa, fi primordial, elemental de la humanitat, que la ignorància mateixa—l'home genuïnament desentès dels guarniments científics—ha fet els seus grans actes de presència: l'art, fill autèntic de l'ànima popular. (Recordem sinó la vindicació que Chesterton fa en «l'Home perdurable» del sentit artístic de l'home de les caveres). L'autor del llibre és més exacte que mai cap a la darrera part del llibre, quan invoca la ignorància com a mitjà d'humilitat per a l'home de ciència. Té una frase colpidora per la seva profunditat: «la justificació de la metafísica és d'haver-nos deslliurat de la ciència».

El capítol tercer ens sembla que no és tant encertat. S'embrancha pels laberintins perdedors del feminisme: la dona no ha de practicar la ciència; ha d'ésser ignorant perquè tota ella és sentiment, és instint, mentre que la ciència és *pose*, és artifici. «Elles no poden sostenir l'austeritat de l'estudi, ni els esforços llargs».

Es cap a la darrera part del llibre on l'autor dóna el piadós consell als que fan professió d'estudiar: «Després d'haver fet baixar els astres al mirall dels grans telescopis, sapigueu esguardar-los amb ulls de pastor». Es aquest principi una escaient aplicació de la llei de la simplicitat evangèlica, de la doctrina de Crist que deia als fariseus que tan sols els infants posseiran el regne dels cels. Blasma tot seguit l'abús d'erudició llibresca, periodística i pedant,—i baixa a detallar la pèssima formació que es dóna en els grans centres educatius, i a descriure la baldesa d'aquells que passen a ésser homes de ciència després de papallonejar per totes les biblioteques, sense haver mai experimentat l'austeritat de l'estudi i l'esforç de la constància, dels que travessen el rierol de les afirmacions fàcils per adquirir a grans pinzellades una penosa incertitud—; l'erudició que converteix, per obra i gràcia de la vanitat, el que solament hauria d'ésser modest propagador d'una ciència elemental en pontífex orgullós d'una religió nova. I no més cal trascriure algunes idees per veure el bon cop d'ull que comporta aquest blasme: «la ignorància antiga tenia silencis plens; l'erudició moderna només té paraules vanes». (Oh! l'espectacle dels nostres avis bocabadats davant els néts xerraires). «Quina pobresa, quina tristesa... haver deixat d'ésser el fillol de les muses per esdevenir el ludibri del periòdic», «Jo no podia esguardar sense un horror sagrat aquelles víctimes de Guttemberg».

Negligim, per no extendr'ns massa, altres idees que podríem anar

espigolant d'aquest llibre que, malgrat la seva petitesa material, és densíssim per la seva espiritualitat.

En resum, un llibre curiosíssim per la manera d'adaptar les idees per a la justificació del títol.—J. B. B.

Hom anuncia la publicació d'una nova revista cultural d'importància. S'anomenarà "Pirineus", i, d'acord amb aquest títol, intentarà reflectir la vida intel·lectual de tres contrades catalanes unides, més que separades, per la carena pirenenca: el Gironès, l'Empordà i el Rosselló.

Entre els noms dels que col·laboraran a la futura revista (que serà d'aparició mensual) figuren Miquel de Palol, Pla i Cargol, Isern Dalmau, Puig Pujades, Grandó, Barceló, Tresserres, etc. La direcció anirà a càrrec de Ramon Xifra i Riera i la nova publicació sortirà a Figueres.

Esperem impacientment l'aparició d'aquesta revista que tants de bons fruits pot donar en aplegar sota un nom simbòlic els intel·lectuals gironins i empordanesos amb els nostres germans que treballen per Catalunya damunt la terra frescal i verdejant del Rosselló.—M. C. A.

La boxa i «l'Osservatore Romano»

Qui no ha sentit parlar aquests dies del matchs de boxa Delaney-Uzcudun? Tothom qui ha tractat amb joves i també amb altres que no ho són, però que tenen com glòria nacional la victòria de l'ibèric, ha tingut de sofrir empegadores converses que l'han assabentat suficientment d'aquest gran esdeveniment mundial. Hi hagut injustícia, hi haurà revenja. Aquestes han estat les dues defenses amb què s'han cobert els qui no sabien pas avenir-se amb la caiguda de l'ídol dels punys de ferro. Creien impossible que a l'home que havia fet la *carrera pugilística* sense tenir quasi cap derrota en l'escala de la seva continuada ascensió al cim de la glòria li barresin ara el pas quan anava atènyer l'últim esglaó, d'una manera tan informal. Tanmateix — deien — no s'hi val. I les converses d'aquells primers dies després de la desfeta anaven descapdellant el mateix tema, amb la mateixa queixa, amb el record de glòries però pretèrites exhibicions, talment una d'aquelles converses d'enterrament en què hom forçosament ha de fer giravoltar alguna qualitat del mort per activa i per pasiva fins que arriba aquell esllanguit a l'ensem que alliberador "us acompanyo amb el sentiment"... Han calgut les noves consoladores que aquests últims dies arriben de New York per canviar aquella agror de la decepció en la mel suavíssima d'un nou optimisme...

A nosaltres que ens repugna la boxa com cosa contrària als principis de la moral i fins i tot de la nostra estètica, hem vist suara confirmada la nostra raonable aversió per un article de l'"Osservatore Romano", l'òrgan oficiós del Vaticà. Fort i vibrant és l'article com clares i definitives

les conclusions. Són moltes les raons que posa contra la boxa. No cal reproduir-les, són massa sabudes i també per altra part desconfiem del fruit que en treuríem. Basta tan sols reproduir una constatació del dit article: que el món va a grans gambades a les coses del paganisme. Els grans jocs en què la multitud envilida aplaudia entusiàsticament la victòria de l'home que ha trencat l'espina del seu company o que li fa treure sang a grans glopades, quines diferències els separen de la boxa? Si no és la condició, en aquests últims, de regenerats per la virtut de Crist cap altra diferència hi trobaríem.

En aquest joc hi veu el diari del Vaticà un dels símptomes de regressió al paganisme. Al paganisme de dos mil anys enrera. També recrimina el diari els admiradors d'aquest joc, que converteixen el boxador en ídol de les seves més cares afeccions. Es de veure la satisfacció reflexada en els rostres i en les paraules dels espectadors que aplaudeixen interminablement la bestialitat d'aquells punys que han tingut la força d'aixafar el company i llevar-li el sentit per més de deu segons! — J. B. B.

*AQUEST NUMERO DE LA ACADEMIA CALASANCIA
HA PASSAT PER LA CENSURA GOVERNATIVA*

**Protecció absoluta per a
vostè i els seus**

La millor protecció contra
la llet adulterada o im-
pura la trobarà vostè en
l'ús de la més pura i bona
de les llets, la

Llet Condensada
“La Lechera”

Demani mostres i folletons gratis a la
Societat Nestlé A. E. P. A., Via Laietana, 41 - Barcelona

FARMACIA I LABORATORI

MASÓ ARUMÍ

DEL DOCTOR NADAL

(PROVEIDOR DEL F. C. BARCELONA)

Rambla de Canaletes, 1 / Carrer del Bonsuccés, 2

TELÉFON A. 570

BARCELONA

MEDICAMENTS PURÍSIMS

Els ULLS DE POLL i les DURÍCIES desapareixen sense perill amb el **CALLICIDA MASÓ ARUMÍ.**

Una pta. el flascó

El MAL DELS PEUS, INFLAMACIONS, etc., desapareixen amb l'ús dels deliciosos banys **SALINOS MASÓ.**

Dos ptes. la capsa

Radio Salil

Bálsamo rápido y seguro para curar los ataques de **Reuma** articular, **Reuma** nervioso localizado, **Gota**, **Ciática**, **Neuralgia**.

USO EXTERNO

Se consiguen curaciones sorprendentes

Fricciónese la parte dolorida y el alivio será inmediato.

La Perla Mallorquina

Confitería = Pastelería = Repostería

Elaboración especial, única en Barcelona, de selectas ensaimadas y pastas mallorquinas

— Grandes diplomas de honor y mérito —
Medalla de oro y copa de S. M. Alfonso XIII

Paseo Gracia, 68, Tel. 2364 G = Claris, 48, Tel. 1866 S. P.
— y Secciones Granja Royal y Granja Royal Oriente —

CURA VEGETAL Nº

CURA
RADICAL
DE TODAS LAS
ENFERMEDADES

del
ES
TÓ
MA
GO

Ptas. 7'80
la caja
para
un mes

Digestiones lentas, difíciles;
dolores de estómago,
acidez, dispepsia,
afonía.

Una taza
después de comer
es un placer y un eficaz
digestivo que permite
comer
de todo.

Venta:

LABORATORIOS BOTANICOS Y MARINOS
Ronda Universidad, 6 - Barcelona
y Farmacias.

DEL ABATE HAMON

Hijo de **QUINTÍN RUIZ DE GAUNA** - **VITORIA**
(Álava)

Fabricante de VELAS LITÚRGICAS
para el Culto :~: Garantizadas

Use usted **CAPITEL GAUNA** (Patentado) ☉ **Chocolates GAUNA** - Vitoria

UNIÓN LIBRERA DE EDITORES, S. A.

Librería Subirana — Puertaferri, 14 - Apartado 203 — **BARCELONA** —

Librería

Religión — Literatura — Enseñanza — Arte — Ciencias — Medicina, etc.
Catálogos a disposición de quien los solicite.

“Orthodoxon Biblion” (Boletín Bibliográfico), se remite gratis

Estampería

Recordatorios de Primera Comunión, Primera Misa, Defunción, etc.

Orfebrería y objetos de piedad

Cálices, Copones, Candeleros, Atriles, Bandejas, Candelabros, Ciriales, etc.

Ornamentos

Casullas, Ternos, Capas pluviales, Paños de hombros, etc.

Imágenes

En Pasta y Madera, tipos corrientes y modelos de arte. — Pídase nuestro catálogo especial.

Sección de Suministros

a Comunidades, Seminarios, Asilos, Colegios, etc.

Nos encargamos de suministrar a las entidades referidas, todo cuanto puedan necesitar, sea para la capilla, casa o uso personal.

Contratos con las principales fábricas nacionales y extranjeras para servir a los precios de origen los artículos que nos encarguen.

INGLÉS

LA ESCUELA INGLESA VAUGHAN,

es la única en Barcelona que se dedica exclusivamente
a la enseñanza del inglés, con método
propio, práctico y rápido.

Clases particulares, colectivas, especiales para señoritas,
y para el perfeccionamiento en la conversación
y correspondencia comercial.

PRECIOS MÓDICOS

Precios especiales para dos o más miembros de una
misma familia y para empleados de
Banca y Comercio.

Profesores puramente nativos

DIRECTOR: **H. FRANCIS VAUGHAN**
Puertaferri, 19 **BARCELONA**

EL DOLOR **DE CABEZA**

Neuralgias, lumbago, ciática, dolores ner-
viosos, reumáticos y las molestias periódí-
cas propias de la mujer

CURAN SIEMPRE CON EL

Cerebrino Mandri

NUNCA PERJUDICA

Anémicos, debilitados, neurasténicos, convalecientes, tomad el TÓNICO MANDRI

Abogados y Estudiantes de Derecho

Adquieran la imprescindible obra "**Cuerpo del Derecho Civil Romano**", de García del Corral. Son seis hermosos volúmenes en 4.º y su precio es de 150 pts. en rústica y 183 encuadernados. Pídalos a su librero o a *Editorial Lux*, Consejo de Ciento, 347, Barcelona.

Puede adquirirlo a plazos con un 10 % de aumento.

NELLIE I ALTRES CONTES

per R. NEGRE BALET

3 Pessetes

Es una història d'amor i patriotisme... L'autor no és únicament un bon escriptor, sino també un bon psicòleg.

De venda en les principals llibreries i a l'«Editorial Mentora», Rosselló, 154

Librería BOSCH

Ronda de la Universidad, 5 - BARCELONA

Gran surtido en obras nacionales y extranjeras
de texto y consulta
para Facultades y centros de enseñanza superior
Corresponsales de las principales editoriales del mundo
Suscripciones a toda clase de Revistas y publicaciones

CICLOS
MOTOS
ACCESORIOS

SPORTS

SANROMÁ

Balmes, 62-Tel. 1445 A-BARCELONA
PÍDASE EL CATÁLOGO ILUSTRADO

GRAN SASTRERIA

ALBERT

CARRER PELAYO

BARCELONA

MARCA NACIONAL

Diploma de honor y medalla de oro en la Exposición
Agrícola-Hidráulica de Barcelona de 1927

La **Leche Condensada «EL NIÑO»**, con toda su crema y elaborada con arreglo a los más modernos procedimientos científicos, reúne toda clase de garantías.

Reemplaza ventajosamente a la leche fresca en todos los casos en que esta se emplea.

La **Leche Condensada marca «EL NIÑO»** por su gran potencia nutritiva no tiene rival para la más perfecta alimentación de los niños.

Es por excelencia la leche del hogar, y por lo tanto no debe faltar en el suyo.

Pruebe hoy mismo la **Leche Condensada Marca «EL NIÑO»** y quedará plenamente convencido de su alta e insuperable calidad.

Leche Condensada Marca "EL NIÑO"

ES LA MEJOR

Solicite muestras y folletos gratis de la Sociedad Lechera Montañesa, S. A.,
Plaza de Cataluña, 17, Barcelona

5.000.000 de Pesetas de Capital, TOTALMENTE NACIONAL